

KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 9

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

5. MÁJA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Kresba: Andrej Mišanek

Režisér Dušan Hanák nás svojím unikátnym a dodnes neprekonaným hraným dokumentom Papierové hlavy z roku 1995 primäl zamyslieť sa aj nad tým, ako sa človek dokáže pozbaviť slobody a postupne za 40 rokov socializmu prítakávať absurdite. Scény hraných častí, kde boli nasadené papierové karikované hlavy rôznym reprezentantom spoločenských vrstiev masovej spoločnosti mávajúcim vtedajším komunistickým papalášom, sa prelínali s archívnyymi dobovými zábermi manifestácií napríklad na „sviatok“ práce 1. mája. Do akého divadla sme boli vtiahnutí ako členovia veľkého komparzu?! Hoci väčšina davu to pokladala za ohyzdne divadlo a vo vnútri mala výhrady, režim mal páky, ako násilím a strachom aplikovaným na psychosociálne princípy správania sa masy, dosiahol práve také veľkolepé predstavenia. Naozaj, metafora papierových hláv, ktoré nám nasadil systém komunizmu, je výstižná a tristná. Používali sme ich v škole, na zväzákoch i odborárskych schôdzach, prakticky všade na verejnom fóre.

V Sovietskom zväze boli takéto rituály častejšie a aj prepracovanejšie ako u nás. Ľudia sa účasti na týchto manifestáciách pokúšali vyhnúť a režim sa ich snažil motivovať. Preto

vo veľkých podnikoch postupne vznikali cenníky za role v sprievode: za nosenie transparentu či vlajky s názvom podniku sa platilo 25 – 30 rubľov, za obyčajný transparent 15 – 20 rubľov a najnižšia odmena 10 – 15 rubľov pripadala na osoby nesúce portréty členov politbyra, ktorých ľud prezýval „prasacie rypáky“. Po „demonstrácii“ dostávali vlajkonosiči a ďalší účinkujúci ešte „pohárik“ vodky. „Demonstranti“ bez honorára si následné pitky organizovali sami.

Na snímkach z prvomájových manifestácií vidíme, ako sa pred tribúnou mávalo a skandovali heslá na oslavu všemocnej komunistickej strany a jej pohlavárom. Ak by sme nezakúsili „radostné“ a v mnohom bezstarostné časy kolektivistického socializmu, urobíme si rezultat, že to

bola dokonalá spoločnosť so šťastnými občanmi. Radosť na tvárach však bola sčasti vynútená a sčasti bola dôsledkom eufórie z celej davovej atmosféry, takže sme počas sprievodu kritizovali a nadávali, no pred tribú-

PETER GREČO

nou sme svorne a radostne kričali na slávu režimu.

ILÚZIA OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

Po roku 1989 sme nielen z hľadiska marx-leninskej náuky padli do nižšej spoločensko-ekonomickej formácie bezohľadného, tvrdého a cynického kapitalizmu a liberálnej demokracie. Človek človeku je tiež

vlkom, ale už bez masky ovčieho rúcha socializmu sme nútení rovnako hrať nezmyselné predstavenia. Na pseudocharitatívnych podujatiach globálnych privatizérov národného majetku vysielaných televíziou ako udalosť roka to už nie sú transparenty „prasacích rypákov“, ale nadrozmerne šekové poukázky s logom firiem. Presne naopak, ako nás učí Evanjelium o pravej ľudskosti: „Keď teda dávaš almužnu, nevytrubuj pred sebou, ako to robia pokrytci v synagógach a po uliciach, aby ich ľudia chválili. Veru, hovorím vám: Už dostali svoju odmenu“ (Mt 6,2). Prvomájové masové manifestácie vystriedali tzv. teambuildingové podujatia bohatších firiem so zahraničným kapitálom, kde poddaní sa musia tváriť ako „deti slobodného

kraja“ zrodené nie pod červenou hviezdou, ale pod všemohúcim okom zisku „dolárnikov“.

Ľudská prirodzenosť ani princípy moci sa však nemenia. Mocnári vždy dávajú pocítiť svoju moc (Mt 20,25). Menia sa len kulisy – politické systémy, ktoré niekedy vyzerajú tak presvedčivo ako farebné fasády narýchlo „obnovených“ domov kniežat a Potemkina na juhu Ruska. Tieto fasády údajne lepších politických zriadení, s ktorými od francúzskej revolúcie experimentuje západná civilizácia, sú postavené na rovnakom klamstve potemkinovských kulís. Osvietencami proklamovaný ideál občianskej spoločnosti a zmeny politických poriadkov sú demaskované.

(Pokračovanie na 8. strane)

Kolektívny súhlas s absurditou

„Nespojíš sa na zlú vec s väčšinou!“ (Ex 23,2)

Rozpad alebo vznik štátov má vždy príčiny mocensko-geopolitické, morálne, ekonomické, ideologické a vývojovo - technologické. Štáty vznikali a zanikali na tejto multifaktoriálnej podmienosti. Za normálnych okolností štát zabezpečuje záujmy spoločenstva so spoločnou kultúrnou a ekonomickou identitou. Zabezpečuje samosprávu aj napriek vonkajším silám, ktoré sa snažia štát ovládnuť. Keď štát stratí tieto funkcie, občan zistí, že sa nedá na štát spoliehať, lebo z objektívnych príčin nemá možnosť obhájiť svoju existenciu. A keďže riešenie svojich problémov nedokáže ovplyvniť, musí sa tak postarať aspoň o seba. Štátnosť už neplní nevyhnutné syntetické, koordináčne a právne kompetencie pri obrane záujmov spoločenstva a jednotlivca.

Pre existenciu štátu je najpodstatnejšia obrana kultúrnej identity ako zjednocujúceho činiteľa, ktorá však nie je totožná len s pojmom národa. Existencia štátu je podmienená existenciou síl schopných vytvoriť predpoklady pre štruktúrne riadenie na princípe zjednocujúcej idey. Ak ich nevytvorí - zaniká. Všetko bez ohľadu na to, či ide o riadenie nadnárodné, alebo suverénne. Funkcia štátu nie je postavená len na princípe geopolitického nacionalizmu. EÚ mala oficiálne zabraňovať zneužívaniu menších, ekonomicky slabších štátov. Prax však ukázala, že partnerstvo je neželané tak isto, ako aj princíp veta. Rozširovanie EÚ bolo realizované práve za účelom popretia zakladajúcich princípov. Dôsledky zlyhávajúcej ideológie multikulturalizmu v západných krajinách majú byť prenesené aj na štáty, ktoré vidia následky a oprávnene sa bránia. Existencia štátu je definovaná aj prístupom k energetickým zdrojom. Inak je ohrozená jeho hospodárska existencia s významným dopadom na sociálne pomery. Štáty musia teda zbrojiť, aby ochránili svoje zdroje, a ak žiadne nemajú, musia ich kúpiť alebo ukradnúť. Všetko sa vždy vracia k základnému princípu riadenia spoločnosti – výhodám silnejšieho psa...

Jednotná nadštátna ekonomika na liberálnom princípe likviduje záujmy ľudí žijúcich na určitom území, ku ktorému majú vzťah. Vzťah sa stráca, ak sa stráca možnosť realizácie osobnej predstavy o vlastnej existencii a perspektíve. Výsledkom sú emigračné vlny zo Slovenska v priebehu politických zmien a ekonomických otrasov. Pri ochrane štátneho záujmu by sa muselo pristúpiť aj k obmedzeniam vo voľnom obchode, pretože vedie k likvidácii celých odvetví v hospodársky menšej a slabšej krajine. Slabší prehrá zanikne,

alebo sa stane atraktívny v nejakej oblasti. Keď chceš prežiť, musíš niečo ponúkať... Aj politická prostitúcia je metódou prežitia.

Hlavným problémom teda nie je samotná EÚ, ale politická servilita reprezentácie štátu, ktorá je formou riešenia jej o-

zmeniteľnú menu. Bez dopytu po dolári USA zaniknú ako dominantná veľmoc. Preto sa stal Putin zrazu vrahom a obraz nepriateľa sa dramaticky vyostreje. Bojuje sa do posledného spojenca, ktorému budú dodávané zbrane a dostatočne sa nákupom zbraní zadlži.

Rusko je atraktívne vzhľadom na obrovské zdroje a rozsah územia, ktoré musí uhájiť pred parceláciou. Najviac je však ohrozené vnútornou morálnou deštrukciou riadiacich elít štátu. Presne takisto, ako pri rozpade ZSSR. Ideologická polarizácia má

druhoradý význam. Záujem o parceláciu štátu je nadradený. Režimová uniformita sa zariadi po parcelácii. Export demokracie a humanity je len propagandistickým, ideologickým nástrojom. Vítazí len metóda hrubej sily. To sa už v Rusku historicky naučili. Každý voj-

PETER POGÁDY

Rozvrat štátu

Z dôvodu závažnej poruchy na Úrade vlády je Slovenská republika momentálne mimo prevádzku. Použite prosím iný štát.

(Neznámy autor z internetu)

sobnej existencie. Ochrana kultúrnej identity a liberálny obchod sú v rozpore, preto sa identita musí zlikvidovať a nahradiť novou. Celý proces coronovej inscenácie je predprípravou na zásadnú zmenu finančného systému, likvidáciu strednej triedy a vytvorenie nových technológií ovládania oviec.

V roku 1973 došlo definitívne ku koncu menovej architektúry podľa Bretonwoodského konceptu. Dominancia dolára sa stala ohrozenou. Každý, kto ju chcel napadnúť, to ako štátnik spravidla neprežil. Ovládnutie nových zdrojov je jediná záchrana. Nemecko - ako model ekonomicky a ideologicky pripraveného bojového psa pre „Drang nach Osten“ v záujme euroatlantického kapitálu si vo vlastnej réžii už realitu prežilo. Za záujmy hlavne angloamerického kapitálu zahynulo v Nemecku v ilúzii vlastnej rasovej výnimočnosti len v druhej svetovej vojne 7,5 milióna ľudí. Nemecký nacizmus mal svojich hlavných financmajstrov mimo Nemecka. Na opačnej strane frontovej línie, v záujme obrany svojej suverenity, zahynulo v ZSSR 26 miliónov ľudí. Je to výsledok neschopnosti stáda pochopiť historické riadiace mechanizmy ovládania finančných tokov ideológiami a mediálnou manipuláciou. Londýn ako mozog a USA ako svaly angloamerického ostrieľaného finančného systému s imperiálnou tradíciou, započal zápas o existenciu USA, pretože konkurenčné nové štáty a nové koalície odmietajú dolár ako vedúcu

Prosba k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je preda len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

nový konflikt, do ktorého bude zatiahnuté Rusko alebo Čína, znamená ich ekonomické oslabenie a jasnú ekonomickú výhodu pre USA. Počet mŕtvych je absolútne nezaujímavý. Ak štát s mocenskou pozíciou USA má prostredníctvom Fed-u možnosť tlačiť peniaze z ničoho, možné je všetko. Ide len o to, či bude o ne záujem. To sa dá ľahko riadiť pri malom štáte.

Na úrovni Ruska a Číny, pri súčasných technológiách je to už zásadne iná situácia. Či bude možné uhájiť či presadiť finančnú a zdrojovú suverenitu štátu, závisí od stavu ich ozbrojených síl. Čína premieňa tovar vyrobený pre USA na dlh Spojených štátov a USA predsa nikdy neplánovali dlhy splácať. Čína si naopak nedovolí nevyrábať pre USA na dlh, lebo to znamená zamestnanosť a zvyšovanie technologickú úroveň štátu. To je cennejšie ako americké dlhopisy. Proces premeny Číny je gigantický. Zostávajú len dva varianty - buď zničime konkurenta vojnou, alebo stratíme postavenie tlačiarne na doláre. Obidva varianty znamenajú krv. Vojna - krv v zahraničí - teda predpoklad cudzej krvi - s minimálnou účasťou vlastnej, alebo krv domáca - v občianskej vojne, prípadne rozpad štátu. Deštrukciu štátu spoločne so zónou vplyvu má Rusko už za sebou. Štátnosť musí teraz opäť obhájiť úroveň ozbrojených síl. Bez toho, či budú alebo nebudú použité. Technologický vývoj vojenskej techniky zmenil zastaralé strategické postavenie USA a život za veľkou mláskou už neposkytuje existenčné istoty na prežitie... Treba si dať odpoveď, do akej kategórie štátov Slovensko patrí a akú úlohu Slovenská republika zohráva v súčasnom geopolitickom priestore v Európe.

Postavenie slovenskej štátnosti navodzuje otázku, čo zabezpečiť môže a čo musí - ak chce existovať. Na Slovensku je v zásade jedno, kto je v pravo-ľavom parlamentnom spektre vo vláde navonok. Od vzniku 2. republiky v roku 1993 sa jedná len o liberálnu alternatívu v rôznych verziách osobnostnej kultivovanosti či arogantnosti. Tá terajšia má kvalitu IV. cenovej skupiny, úroveň nekompetentného diletanta s povahou prostitútky. V otázkach zahraničnej politiky a obrany sa jedná o prezentátorov ideologických fráz v zmysle existencie len dvoch svetových strán. Minister obrany má zabezpečiť nákup americkej techniky a pomocné zbory pre zahraničné vojenské intervenčné misie. Minister zahraničia zabezpečuje propagovanie geopolitickej orientácie štátunavonok a frazeológiu o euroatlantickej orientácii. O emisnú a menovú politiku štátu sa stará Európska cen-

trálna banka, o profil zadlženosti Svetová banka a Medzinárodný menový fond. Bez zadlženosti by akákoľvek forma štátnosti neprichádzala do úvahy. Čím viac bude EÚ zadlžená, tým viac bude "integrovaná". Výdatnú porciu zadlženosti poskytujú záchranne "balíčky" Európskej komisie, ktoré sú spoločne s eurofondami tak magické, že sa pre ne oplatí aj pobiť, udržaním sa pri moci zakaždú cenu... To je pre prostitútku vidina bohatého zákazníka... Ekonomické prežitie EÚ zabezpečuje centrálna banka "nalieváním peňazí" do ekonomiky. Dnes sa to už nazýva kvantitatívne uvoľňovanie, ktoré v sebe obnáša perspektívu autodeštrukcie. Slovenská štátna banka pripomína organizáciu pre evidenciu finančných transakcií, o ktorých nerozhoduje jej vlastník. O to sa dokonale postará aj nezávislosť štátnej banky od štátu. Vlastníkovi banky je tak možné zakázať nakladať so svojím majetkom. Ovládanie banky nie je ohrozené len činnosťou banky v prospech občanov, ale IV. cenová skupina politikov by neváhala ekonomicky rozložiť akýkoľvek finančný systém... Slovenská štátnosť nie je produktom dlhodobého dejinného vývoja. O jej existencii spolu rozhodla existencia kultúrnej a národnej identity - sociálne a ekonomicky v relatívne uniformnej spoločnosti. Ruský analytik Piakin zaradil vznik československej štátnosti do skupiny štátov projekčne konštruovaných, s čím možno súhlasiť. Bola v prvom rade vyjadrením štátnosti českej. Do názvu štátu sa dostala aspoň slovenská existencia ako pragmatický kompromis. Konštrukt však obsahoval zásadne predpoklady pre štátnu instabilitu, čo sa potvrdilo aj v jej ďalšom osude. K projekčným aktivitám možno priradiť nielen vznik Československej republiky, ale aj prvú a druhú slovenskú štátnosť. Určite sa jedná o dejinný zápas o prežitie kultúrnej identity Slovákov a Čechov. Téza o historickom emancipačnom zápase slovenského a českého národa vyúsťiaca do vyjadrenia štátnosti je však z hľadiska komplexnosti posudzovania historických faktov značnou redukciou reality. Rozdelenie štátu poslúžilo k jeho diferencovanejšiemu a jednoduchšiemu ekonomickému ovládnutiu. Aké je postavenie Slovenskej a Českej republiky aj v rámci EÚ, aký je rozsah jej suverenity - dokazuje aktuálna ekonomická realita a výber reprezentantov do volieb. Vznik štátnosti a úroveň jej suverenity je nielen výsledkom geopolitických okolností a záujmov veľmocí, ale aj personálnej politickej pripravenosti spoločenstva k samospráve. To je obsah emancipačného procesu. Ak zanikne vôľa rozhodovať

o sebe, štát stráca aj formálnu samosprávnú suverenitu - čo je prípad aj Slovenskej republiky. Liberálna demokracia - ako režimový model s nadnárodne štruktúrovaným riadením - vedie vzhľadom na veľkosť a ekonomickú silu štátuzákonite k rozpadu. Štátne prostriedky sa v štáte s nadnárodným riadením vyčleňujú zo štátneho rozpočtu len na prežitie, aby nevznikli sociálne nepokoje... Hranicu tolerancie určuje volič a jeho vyspelosť. Systém je však tak paľavý, že obsahuje v sebe zárodok autodeštrukcie. Štát, ktorý nie je schopný splácať dlhy, musí platiť odovzdaním svojich hodnôt. Slovenskej republike už skoro nič podstatné nezostalo. Dá sa očakávať, že odovzdá nadnárodnému riadeniu aj vodu, pôdu a bytový fond. Z toho vyplynie aj osud obyvateľstva. Pre výrobu majú význam len použiteľní... Všetky podstatné zisky vytvorené v štáte zo strategických podnikov, energetiky, telekomunikácií, bankového sektora sú prelievané do zahraničia. Vyplýva to z princípov liberálneho kapitalizmu. Zahraničný kapitál, v rukách ktorého sú všetky podstatné strategické hospodárske podniky, nemá záujem o investície v štáte, v ktorom sa zisky vytvorili - pokiaľ neponúka lacnú a použiteľnú pracovnú silu. Znamená to koloniálne postavenie štátu. Všetko ide do súkromných rúk. Ideologické zatracovanie úlohy štátu vyplýva z ambície privatizovať ho. Vývoj už dosiahol tento stav, a taksa predznamenáva likvidácia štátnosti. Politickým predpokladom je absolútna strata spojenia medzi záujmami občanov a predstaviteľmi ekonomických a mocenských zoskupení, ktoré ovládajú politické strany. Aby to bolo lacnejšie, financuje ich aj samotný štát. Občan volí s impotentnou možnosťou korekcie volebného výsledku. Zabezpečuje to aj režimový propagandistický charakter štátnych médií. Za politický nekorektnosť zaplatí aj posledný redaktorík vlastnou existenciou. Názorová alternatíva sa nachádzav internete. Ústavou neprípustná cenzúra sa uhniesdila už aj v sociálnych sieťach. Ovládla dokonca aj amerického prezidenta. Možnosť vyúčtovania s exekutívou raz za 4 roky je insuficientná. Korekciu rozhodnutí, vedúcich k likvidácii štátnosti, k antisociálnym či protiústavným opatreniam nemožno odkladať do budúcich volieb. Štvorročné volebné obdobie je síce racionálne, ale nerieši "akútny" problém... Aj na tomto princípe funguje autodeštrukcia štátu. Režim je z hľadiska záujmov občana, očakávajúceho od štátu ochranu svojej existencie, absolútne chorý. Racionálne riešenie je možné len v teoretickej rovine, pretože neriešiteľnosť záujmových rozporov

vedie k revolučným pohybom. Tie spravidla vyúsťujú v záujme nadnárodného kapitálu opäť do vojen.

Neštruktúrna metóda riadenia revolúciami bola vždy riadeným plánovaným procesom. Je otázne, či systém štruktúrne riadeného chaosu neprejde do chaosu neriadeného. Slovenský parlament je systémom definovaná organizovaná skupina defraudantov štátneho rozpočtu. Tento princíp sa tiahne celou existenciou Slovenskej republiky od 1. 1. 1993. Nateraz v IV. cenovej skupine. Väčšine postačuje plat poslancu národnej rady za hlasovanie na povel. Mnohí z nich by sa neuzivilí konkrétnou kreatívnou prácou. Hlava štátu nepovažuje za vhodné pripomenúť si ani jeho vznik. Slovenská republika doteraz aspoň elementárne zvládala samosprávnú funkciu, ktorej suverenita bola definovaná úrovňou kultúrnej identity.

Pre Slovensko je zásadne udržať si kompetenciu samosprávy, t. j. zvládnutie procesov riadenia občanmi samotného štátu, aj keď personálna politika je definovaná nadnárodným riadením. Udržať slovenskú štátnosť aspoň v koloniálnom postavení je možné len za predpokladu existencie kultúrnej identity. Bez nej aj formálna štátnosť zaniká. Slovensko vytiahlo z kapsy personálnej politiky len skutočný odpad. Len smiešne politické kreatúry, bez akéhokoľvek náhľadu na štátnosť, jej význam a reálne slovenské možnosti. Všetky vedúce - ústavou definované - funkcie sú obsadené touto "kvalitou". Nadnárodné riadenie zistí, že aj napriek servilite ich úroveň už nepostačuje ani na elementárnu samosprávu. Slovensko nie je subjektom, ale len objektom globalizačných procesov. Stratou kultúrnej identity stratí aj úlohu pasívneho pozorovateľa. Či si občania zachovajú svoju kultúrnu identitu, je ešte v ich moci... Inak liberálny kotol globalizácie štátnosť bezpečne rozvarí...

Globalizácia je objektívny proces, vyplývajúci z koncentrácie riadenia výrobných kapacít. Finančný systém v ňom zohráva dominantnú úlohu. Tento proces má obrovské dôsledky vo sfére sociálnej a kultúrnej. Svojimi dôsledkami hlboko zasahuje do individuálnych osudov každého jednotlivca.

Finančný systém a koncentrácia výrobných kapacít určuje hranice výroby aj spotreby. Bezočivo argumentuje objektívnou nevyhnutnosťou, bez ohľadu na dôsledky. Kultúrna identita ľudí obmedzuje takýto koncept. Vyžaduje totiž regionalizáciu kultúry. Multikulturalizmus má ambíciu zlikvidovať regióny kultúrnej originality, ktorá je podmienená historicky a vývojovo. Celý vývoj tak nevyhnutne

vedie k procesu centralizácie a koncentrácie moci s tvorbou maličkých elít, podľa ktorých má byť organizovaná celá spoločnosť.

Treba si zadefinovať, čo sme doteraz mali, a čo strácame... Ekonomické existenčné donucovanie a vydieranie, obrovské investície na preformátovanie myslenia mediálnou manipuláciou, tvorba sociálnych "bonusov", očkovacie pasy, bezhotovostná ekonomika, život bez hraníc nielen v geografickom zmysle, spoločenská diskreditácia, ale aj likvidácia názorových oponentov sa stali riadiacimi mechanizmami stáda.

Čo pre technologickú nerozvinutosť nestihli presadiť nacisti a komunisti, presadzujú dnes liberáli a globalisti. Všetko závisí od toho, akú úlohu zohráva v individuálnom živote pocit slobodného myslenia a správania. Jednoducho do akej miery sa stáva sloboda tovarom - s potenciálom zobchodovania... Rozhodne opäť zápas dobra a zla. V konečnom dôsledku všetko stratí význam, ak nebude prítomný človek. Svoj osud zadefinuje podriadenosťou alebo odporom. Aj najgeniálnejšie koncipovaný finančný systém, aj najvyspelejšia technická úroveň ovládania populácie stratí bez človeka zmysel. Napriek jeho motivačnej manipulovateľnosti, emočnej nestabilite a morálnemu úpadku až do animálnej úrovne, vedomie viery v existenciu lepšieho človeka nezanimá. Koncept globalizácie projektovaný podľa starozákonného biblického konceptu: Mnohým národom budeš požičovať, sám si však nepožičiaš od nikoho nič, budeš panovať nad mnohými národmi, ale nad tebou nebude panovať nijaký (Deuteronomium 15 : 6) - má aj inú alternatívu... V podobe novozákonného hodnotového biblického konceptu. Zostáva otázkou, či podľa biblickej predstavy Boh stvoril človeka na svoj obraz aj v jeho biologickú a sociálnu komplexnosť. Ak áno, tak si človek stvoril aj obraz Boha slúžiaceho princípu vyvolenosti... Štát je vyjadrením a prostriedkom aj pre uchovanie kultúrnej identity. Jej stratou vznikajú nové štáty s novou kultúrnou identitou. Téza - mať svoj štát znamená život - je pravdivá, aj keď bola populárna hlavne v období Prvej slovenskej štátnosti. Jej vyslovenie podľa novoinštalovaných ideologických dozorcov "páchne extrémizmom". Stotožniť túto tézu s prečinom sympatie a propagácie hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd je absurdné, ale v súčasnosti možné. Extrémizmus je zákonom stíhaný, nie je však zákonom definovaný a tým je na všetko použiteľný...

Pozdravujem Vás, pán profesor! Vidím, že ste v dobrej kondícii a dobre vyzeráte. Neuveriteľne na taký vysoký vek, ktorého ste sa dožili. Ste nám príkladom toho, ako zdravo žiť a ako zdravo pracovať. Takých veteránov a takých pracovitých ľudí, vzdelaných a hlásiacich sa k slovenskému pôvodu, je tak málo ako šafranu, takže si vážime aj túto chvíľu, keď Vám môžeme odovzdať skromnú Cenu Andreja Hlinku, čo je cena primátora mesta Ružomberok.

Ešte raz Vás za všetkých po-

Ružomberčanov a dejiny Ružomberka sú poznamenané vtedajším totalitným krokom. Ružomberok vtedy trpel a ľudia si mysleli, že trpia aj za Andreja Hlinku, lebo Hlinkovi boli pripisované veci, ktoré nikdy neurobil, ale, aj veci, ktoré urobil pre slovenský národ v čase vzniku prvej Československej republiky alebo v čase silnej maďarizácie pred prvou svetovou vojnou, keď maďarizácia dosiahla najväčšie rozmery, a v čase černošskej tragédie, keď mnohí Černošania položili

všetko, že ste písali pekne o Ružomberku, za to, že ste písali pekne o Hlinkovi, že ste písali pravdivo, za to som sa rozhodol ako primátor udeliť Vám Cenu Andreja Hlinku, lebo si ju právom zaslúžite.

Drahý pán profesor František Vnuk, nechcem tu veľa rečniť, pretože prídu po mne aj ďalší rečníci a z publika sa ozvalo aj niečo nesúhlasné, ale myslím si, že sme Slováci preto, aby sme si odpustili, aby sme sa zjednotili, aby sme sa nehnali jeden proti druhému. Lebo vždy, keď

Cena Andreja Hlinku jubilujúcemu Františkovi Vnukovi

Príhovor primátora Ružomberka Igora Čombora

zdravujeme, prajeme pevné zdravie, ešte veľa chuti do života, veselé myšlienky a aby ste s nami boli čo najdlhšie. Aj keď ste ďaleko a delia nás tisíce kilometrov, tak ste v duchu so Slovenskom a s nami, takže veľmi, veľmi, veľmi Vám prajem staroslovenským mnogaja ljeta!

Chcem povedať, že aj osobne som bol naklonený udeliť a odovzdať Vám túto cenu, i keď len sprostredkovane, pretože Vy ste vždy pekne hovorili, pekne písali a vážili ste si dielo i osobnosť Andreja Hlinku. Andrej Hlinka je osobnosťou, ktorého zásluhy o slovenský národ sú neuhynúce a nezastupiteľné. Málokto si zaslúži, aby bol s vývojom slovenského národa v novodobých dejinách spomínaný v pozitívnom zmysle slova tak, ako si to zaslúži Andrej Hlinka. Dekompozícia Hlinkovej osobnosti v neskorších časoch, po jeho smrti, keď sa mu pripisovali veci, za ktoré vôbec nemohol, nadobudla šíalené rozmery a Vy to dobre viete. Jeho jedinečné skutky, ktoré mali rozhodujúcu úlohu pre naše dejiny a pre to, že sme Slováci a môžeme vôbec hovoriť tu s Vami po slovensky, sú také veľké, že ich nespochybniteľnosť je úctyhodná. Aj dnes, keď človek o tom rozpráva, tak, povedal by som, musí sa mu chvieť hlas. Andrej Hlinka bol svätý muž slovenského národa a Vy ste sa o jeho pravdivý obraz v literatúre zaslúžili.

Naše mesto Ružomberok pocítilo v časoch totality z demagogicko-politických dôvodov útlak a bol na ňom vyskúšaný útlmový program, ktorý mal Ružomberok zadupať do zeme, zničiť ho. Prijali sa opatrenia, na základe ktorých boli z mesta odobrané okresné úrady, a tak sa z neho stalo najväčšie neokresné mesto v celej Československej ľudovodemokratickej a potom socialistickej republike. Kolektívne potrestanie nejakého mesta nemalo obdoby čo do intenzity i realizácie opatrení, ktorými bol zastavený a utlmený život v Ružomberku, a to všetko sa spájalo s menom Andreja Hlinku. Takže my máme s osobnosťou Andreja Hlinku veľmi úzky citový vzťah aj z dejinného hľadiska, aj z hľadiska nášho života, a mnohé osudy

svoje životy za mladého farára, od ktorého chceli, aby im vysvätil ich kostol.

Vtedy sa svet dozvedel, že existuje slovenský národ, že mu treba pomôcť, že bojuje za svoje zrovnoprávnenie, za svoju emancipáciu, že v strede Európy, v srdci Európy, je takýto problém a slovenský národ je taký utláčaný, že mu hrozí zánik. Tak tento pán, Andrej Hlinka, bol vždy na čele všetkých snáh smerujúcich k tomu, aby si slovenský národ zachoval svojbytnosť a svoje miesto pod slnkom medzi ostatnými národmi. To bola jeho veľká zásluha, ako aj neskoršie zásluhy o prvú Československú republiku, o ktorú sa Hlinka takisto zaslúžil, a to, žiaľ, nikto nechce vidieť.

To sú skvelé skutky človeka, ktorý sa svojou prácou nepriamo zaslúžil o to, že Slováci mohli mať svoj vlastný štát. Prvá Slovenská republika bol štát slovenský. Bez Hlinku by už v tých časoch možno žiadni Slováci, ktorí sa potom zaslúžili aj o Slovenské národné povstanie, neboli existovali. A toto si nikto nevie nijako dať v hlave do poriadku, že Hlinku netreba demonizovať, netreba mu pripisovať veci, ktoré nikdy neurobil, ale Hlinku si treba čítať a vážiť a Vy ste to vo svojich dielach, pán profesor, vždy robili. A že Slováci netreba hnať jedných proti druhým, že sme malý národ, že na tých dejinných udalostiach, kde sa národu pomohlo, mali by sme sa spájať. Tam, kde sa národ pozdvihol, to by sme si mali čítať, a pri udalostiach, kde sme urobili chyby, tak tie chyby by sme si mali priznať, ale nie ich zveličovať. Ale hlavne by sme mali stavať do popredia tie skutky a tie veci, ktoré náš národ budú povzbudzovať, ktoré ho budú posilňovať, aby v konkurencii medzi ostatnými národmi aj v budúcich časoch obstál so ctou. A o takýchto veciach ste písali Vy, pán profesor Vnuk. Ja som študoval históriu, ale len ako svoj koníček, a preto sa ani zďaleka nemôžem s Vami rovnať. Vaše dielo je monumentálne a obrovské. Som rád, keď sa Andrej Hlinka hodnotí spravodlivo a keď sa mu prisúdi ten význam, ktorý v skutočnosti má. A za to

sa niečo robí, urobí sa niečo aj chybné, ale najhoršie je, keď sa nevidí výsledok tej roboty. A výsledok Vašej práce je obrovský a pre historiografiu Slovenska neoceniteľný. Stále to spájam s Andrejom Hlinkom, lebo výsledok jeho práce, ktorý tu nechcem rozoberať dopodrobna, pretože to by sme tu boli dlho, je monumentálny a v slovenských dejinách nezastupiteľný. Slovenský národ bol pozhnaný tým, že sa mu narodil taký skvelý syn, ako bol Andrej Hlinka, a tak ste o tom aj písali aj Vy. Preto ja ako primátor mesta Ružomberok Vám smelo môžem udeliť Cenu Andreja Hlinku.

A keď už som sa trošku dotkol nejakých vecí, na ktoré sa z publika ozval piskot proti mne – ja sa nebojím bitky, nebojím sa, ako aj Vy, tých ľudí, ktorí robia niekedy aj kontraproduktívne veci. Poviem len toľko, že stále treba bojovať za pravdu. Andrej Hlinka bol príklad človeka, ktorému najviac zo všetkého záležalo na pravde. Veď také mal aj heslá. A pravda je len jedna. Treba pravdivo posudzovať dejiny a netreba ich skresľovať. A z dejín vyplýva, že slovenský národ preto mohol dokázať svoje skvelé činy a skutky, a preto my môžeme byť hrdí na našich predkov, ktorí ich dokázali, že im to umožnili také vzácne osobnosti alebo takí veľikáni, ako bol Andrej Hlinka. A na dobré skutky sa treba odvolávať, tie treba vyzdvihovať, a tie, ktoré už neboli také celkom dobré alebo z hľadiska dejinného vývoja sa ich charakter zmenil, tak tie treba dať nabok. Nič totiž nie je také stopercentné a žiadny národ nemá vo svojej histórii všetko stopercentné, ale ide o to, aby sa tie zdravé veci národa dávali na kopu, aby tá kopa bola čím ďalej väčšia, aby ju neodfúkol žiaden vietor a aby slovenský národ pretrval mnoho ďalších rokov.

O to bojoval Andrej Hlinka a o to ste bojovali vo svojom diele aj Vy. Vám teda patrí všetka úcta a vďaka. Som rád, že Vám môžem odovzdať cenu primátora mesta Ružomberok, Cenu Andreja Hlinku. Ešte raz Vám prajem veľa zdravia, veľa šťastia a veľa Božieho požehnanja, pán profesor.

Detektívky naostro

Takmer každý z nás prečítal nejakú tú detektívku, či už viacej alebo menej napínavú. Detektívka ako literárny žánr sa objavila v 19. storočí ako podžánr kriminálneho románu zameriavajúc sa na rekonštrukciu a vyšetrovanie trestného činu detektívom. Detektív na riešenie prípadu využíva indicie, psychológiu, intuíciu, logické závery a kombinuje. A ako „riešiteľ“ s obdivuhodnou intuíciou, ostrou logikou, neklamnou prefiakanosťou a schopnosťou je stredobodom pozornosti poslucháča či čitateľa. A tento sa často identifikuje s detektívom, pretože aj on je za obnovenie poriadku a bezpečnosti.

Tradičná detektívka je založená na špecifickom uplatnení fabulačného tajomstva pri odhaľovaní okolností kriminálneho prípadu. Základom je motív záhadu a víťazstva dobra nad zlom.

Okrem tejto sorty detektívnej literatúry poznáme aj iný druh „detektívky“, ktorej fabula nie je vymyslená, nie je napísaná pre pobavenie, je skutočná. Hlavné postavy zomierajú za zvláštnych okolností a ich skutoční vrahovia sa nenájdu. Zostávajú iba indicie a dohady. Obete zomierajú na infarkt, zrazi ich auto, spáchajú samovraždu, prichádzajú o život pri leteckom nešťastí, utopia sa alebo ich zastrelí nejaký čudák, ktorý napriek tomu, že nemal ani motív ani možnosť vraždiť, je usvedčeným páchatelom. „Detektívi“, ktorí v tomto druhu „detektívky“ pátrajú po vrahoch, čoskoro zväčša zomierajú sami násilnou smrťou. Takéto scenáre sa odohrávajú na celom svete, bez rozdielu politického zriadenia. Na ilustráciu zopár príkladov:

MILAN R. ŠTEFÁNIK
(1880 – 1919)

Osobnosť medzinárodného rozmeru, vedec, vojak-letec, francúzsky generál, politik, astronóm európskej reputácie, vynikajúci diplomat, politik, nositeľ celého radu vyznamenání, hlavný organizátor vojenských skupín a jednotiek v zahraničí a niekdajší podpredseda Československej národnej rady v zahraničí. Je veľkou postavou pre všetkých Slovákov, ktorý národ nerozdeľuje a neantagonizuje, ale spája bez rozdielu vierovyznania. Národ rozdeľuje iba jeho záhadná dosiaľ nevyjasnená smrť a okolnosti, ktoré k nej viedli. Štefánik sa nedožil štyridsiatky, zahynul 4. mája 1919 dva týždne pred svojou svadbou s talianskou markízou Giulianou Benzoniovou, príbuznej rodu Savojskocov – talianskych kráľov, predtým aj habešských cisárov, s ktorou sa chcel oženiť v júni 1919. Štefánik havaroval na talianskom bombardovacom lietadle Caproni 450, s ním o život prišli pilot Gabriele Aggiusti, poručík Giotto Mancinelli Scotti a seržant Umberto Merlini. Lietadlo preletelo úspešne talianske a rakúske hory a bezpečne sa ocitlo v predpokladanom čase nad Bratislavou a tu Štefánik zomiera aj s jeho druhmi tesne pred pristátím, pri zrútení lietadla z relatívne malej výšky. Namiesto pristátia na vyznačenú

plochu lietadlo poletovalo pol hodiny nad miestami, ktoré mu neboli určené, a niekoľkých miestach sa pokúšalo pristáť, ale nepristálo. Prečo sa tak stalo?

Vyšetrovanie príčiny havárie bolo povrchné a Štefánikov pitevný protokol bol nedôkladný a svedkovia, ktorí chceli pri vyšetrovaní pomôcť, boli šikanovaní a zastrašovaní. Správy o nehode nezodpovedali výpovediam svedkov. Ich výpovede sa „stratili“ a niektorí zomreli tragicky. Zhavarované lietadlo bolo rýchlo rozobrané, bez možnosti preskúmania. Nikto nepodnikol detailné vyšetrovanie, havária sa zvalila na „silný vietor“, hoci podľa výpovede svedkov žiadny vietor nebol. Spisy o Štefánikovi z archívu ministerstva národnej obrany, ministerstva vnútra i spravodlivosti si dal Beneš vytiahnuť a vzal ich. Avšak v bratislavskom štátnom zastupiteľstve sa našiel veľký protokol, ktorý obsahoval niekoľko sto strán spisov a protokolov referujúcich o celkovom vyšetrovaní Štefánikovej smrti. Obsiahly protokol bol podpísaný sekčným šéfom pražského ministerstva spravodlivosti Dr. Lányim. Bol súhlasom iných protokolov a úradne potvrdzoval, že do Štefánikovo lietadla sa strieľalo. Bol tam zoznam vojakov, ktorí sa k tomu priznali. Bolo tam osvedčenie dôstojníkov, ktorí sa priznali, že dali rozkaz na túto strelbu, ktorý dostali z vyšších miest. Aj šéf komisie ministerstva národnej obrany menovaný prezidentom Masarykom generál Stanislav Čeček potvrdil paľbu na Štefánikovo lietadlo. Štábný kapitán Kämer, ktorý býval v blízkosti kasární a stál pred domom, uvádza: „Počul som, ako sa po lietadle strieľalo z delostreleckých kasární“. Podobne uvádza vo svojej výpovedi nadporučík Kirinovič, že počul niekoľko minút trvajúcú paľbu z pušiek od vozatajských kasární. S česko-slovenskými vojakmi, ktorí nedržali jazyk za zubami, bol ešte v roku 1919 neverejný proces. Hneď po prvých policajných výsluchoch začali náhle umierať. Pri prelete lietadla nad kasárnami dostali rozkaz strieľať naň: „Dostali sme rozkaz, že príletí nepriateľské letadlo a že ho musíme sestřeliť“. Dvaja z vojakov, Jiří Forman z Plzne a Oldřich Fořt z Litomyšlu, keď spozorovali, že sú predmetom štátneho záujmu utiekli do Francúzska. Do Čiech sa vrátili až v jeseni 1938 po odchode Beneša do Anglicka. Zistili, že z ich kolegov v ČSR zostali nažive iba dvaja, ktorí držali jazyk za zubami. V máji 1945 však všetkých štyroch zatkli a odsúdili na 16 a 20 rokov väzenia.

Vyšetrovaním okolností smrti Štefánika bol poverený generál Stanislav Čeček. Spočiatku odmietol správu o výsledku vyšetrovania podpísať. Neskôr ju podpísal, ale upravenú. Čeček záhadne zomiera 29. mája 1930 vo veku 44 rokov po krátkej chorobe, vraj na otravu spôsobenú golierom uniformy. Zomierajúci Čeček mení v nemocnici svoje pranie o pochovaní v hrobe svojho otca na kremáciu (bez pitvy).

(Pokračovanie na 10. strane)

Pre básnika predsa len naj-svätejšia vec na svete je ticho: také, čo nastáva, keď je po všetkom, a čo neprestáva ani vtedy, keď sa začalo čosi ešte neslýchané a vo svojej novote akoby už dávno tušené a videné.

Keby veda bola poézia a musela povedať pravdu o sebe pod trestom vlastného zániku, každý vedec by bol veľmi skromným človekom. Múdre bolo od Croceho ísť po rozumy k básnikom, lebo tí hovoria veci, a nie k filozofom, ktorí hovoria slová. Básnik vie, že nemá nič okrem naoko prázdneho slova, a bojí sa. Ak je naozaj básnikom, neverí v inšpiráciu, čo ako po nej túžil, lebo neverí v nič ľahkého, darovaného, skúma zuby svojho koňa, uvažuje, váha, odmieta každú vtieranú zvučnosť a každé slovo íska až po siedme jeho pokolenie, chce, aby ho strhlo, ale strhnúť sa nedá, vzdáva sa, aby znova začínal, ba vlastne, aby vedel začínať s úctou sám pred sebou a s láskou k slovu, ktoré si hľadá nový poriadok v jeho búrke.

Z doslovu Karola Strmeňa v zbierke Odkaz (Kanada – Ontário: Dobrá kniha, 1971)

PREDZVESTI

Po živej duši ani znaku,
trvalý návrat k rozluke.
Koho to víta strašiak v maku,
že vystrel ruky bezruké?

Mlčania ťažkých, dlhých polí
opätované mlkvotou
a blankyt ako voda holý,
jak voda holá pod vodou.

Sem, kde sa dialka v šírku mení,
sen privádza ma k obeti
okľukou všetkých navštívení,
čo náhli sa mi v ústrety.

STRED

Dost' bolo sĺz a nikdy nie je dost'.
Sme z prekliatej a nemohúcej rasy.
Jedine Boh nás prijal na milosť
a urobil z nás vyznávačov krásy.

Aj čo je slabé, aj čo bolelo,
aj každodenný návrat navštívení,
tie riedke vlasy zviate na čelo
a ticho ťažké ako v súdnej sieni,

všetko je v nás. A rastie ako smäd
úst, zastavených celkom pri pohári,
a stála pliaga starostí a bied,

čo zanecháva vrásky v ľudskej tvári,
v lučisku nášho srdca tvorí stred,
kam trať, ale ako slnko žiari.

DO PAMÄTNÍKA

Vlast' čo je? Bedár chápe len,
čo je mu vlastné,

čo rukávom si utrúť slzy, vlastní,
za svoje má.

(Pri svojej biede spitý cenou vecí
nahonobených, skade nevie sám,
po jednej sa im ticho prihovára
a každú chráni,
v každej vidí svoju sudbu a tvár.)

Vlast', to je stopa po dušiach,
príspevok živej slzy k mŕtvej slze,
v kráľovstve smrti koruna
z krištáľového živého plota.

Z AZÚRU ŠTIPKA

Z azúru štipka, trocha vidna v lístí,
možno i šťastie. Nádhera.
Zapadá slnko, slamenákom kýve
a tryská zlato večera.

Pocta Karolovi Strmeňovi

Toľko sme dobrých známych spomínali,
že je nám od sĺz do spevu.
Májový večer perlisko sa zubí
a vábi puky k úsmevu.

Ostala pravda v nedopitom víne
(sláva sa do nás nestarie)
a ostali sme sami na plošine,
kde umývame poháre.

STOPY

Tratí sa chodník v hustom ihličí
a svetlo padá na dno perlivé
Ideme ako námesačníci
a žasneme: sme stále nažive

Ďalej a ďalej povoláva nás
pomedzi jagavými vetvami
ten /čísi/ záludný a nežný hlas
ideme ako dvaja neznámi

Nezdá sa to a sama nepovieš
že sme tu vlani šťastní chodili:
tak sa nám odcudzil tak sprísnel tento les

Dôvody naše sú jak omyly
a všetka naša nežnosť bývalá
akoby bola iba snívajúca

MILOŠŤ

Dlho som bránil odlúčenosť svoju
a zatvorený žil som ako mních.
Mával som smäd, a predsa vyhol zdroju.
Dlho som bedlil v nociach zelených.

Prach pokryl všetky moje múdre knižky,
prv voňali jak vrečko škorice.
Za mrazov vyschli moje tamarišky
a splesnivali moje temnice.

I dnes, keď vyšla pre mňa luna nová,
neopúšťa ma clivá samota
a nevychádzam z pomykova.

Núkam ti iba čierne kvety ticha
a veľkú bolesť svojho života
s náruživosťou bývalého mnícha.

KORENE

Zvonivá ťarcha koruny a plodu
kloní sa ku mne ako dobré zvesti
a sype farby, parfumy a vodu.
Ohýbajú sa plné ratolesti.

Vysoké nebe dvíha plachty sivé
a letí plné zlatých kameňov.
Koruna spí a v azúre sa kýve
a v ťažkej hĺbke dolu pod zemou

studení slza, vlaha pre budúcich.
Postoje chvíľu, plávajúce tiene.
Koruna sa už stala chvostom pávy

a šumí celá od ovocnej šťavy,
zatiaľ čo skladám klobúk na korene
k neviditeľnej sláve pracujúcich.

OTČENÁŠ...

...daj nám neupadnúť
do posudzovania
akí sme ľudia zlí,
a škrupulóznosti každodennej
nás pozbav,
aby nám srdcia rozmrzli
aspoň na chvíľku
vyznačenú
dobrým skutkom...

**KOMPOZÍCIA STAVU DUŠÍ
ZO ZÁHROBIA**

Prisnil sa mi
ešte za mlada,
zvláštny úkaz.
Desať metrov za kostolom
v Starej Černovej
a pätnásť metrov pred farou
kráčalo veľmi veľa dedinčanov.
- Panebože,
veď to sú duše zomrelých!
Adela Frólová,
Zuzana Matajová, Jakub Lacko
vznášajú sa ľahko nad zemou.
A toľko ľudí
ako maku
putujú do nebeskej vlasti... -
Čím som si zaslúžil práve ja,
že to vidím?

OSNOVA

Do bdenia mi vlások spánku podá.
Dnes už nedokončím tú báseň,
čo od najprv nosím v sebe.
A to je aj celé moje trápenie,
že nedokážem zachytiť
tie vrúcne nápovede,
to svetlo a jas
do podoby básne takej
obdivuhodnej,
aby sa sama sebe
zaradovala...

Začínal som ju už viac krát,
no každá moja predstava
sa naďalej rozrastá,
všetko z minula ju tlačí,
omína...

Keďže však viem,
že je to báseň s príkazom,
som trepezlivý
a vyčkám tú chvíľu,
keď sa bude podobať
mojej mame...

(- Moja mama bola poetkou,
ja som iba ozvenou -,
vpravieval Karol Strmeň)

VEĽKÁ ŽENA**S ČIERNOU ŠATKOU A S KOSOU**

Prisahám,
že začiatkom júla 1988
poobede pražilo slnko
a otec a ja
sme sa o niečom zhovárali,
a zrazu otec povedal
pamätnú vetu:
- Pri plote je veľká žena
s čiernou šatkou
a s kosou...

LADISLAV LAJČIAK

Kompozícia stavu duší zo záhrobia

- Kde je? Nevidím ju -,
vravel som s najväčším strachom
a okamžite po tele
mi zamihotali sa zimomriavky.

- Ale veď tam stále stojí -,
povedal otec.

Pre istotu
šiel som desať krokov k plotu,
či veľká žena s kosou pri pleci
ešte tak čaká.

- Otec, tá osoba je tu? -
- Hej, tu stojí...-,
prehovoril otec.

A o chvíľku
spodná časť vody rástla,
sanitka prišla
a o dva týždne
v piatok ráno 15. júla
môj otec zomrel,
nech mu je zem ľahká...

SPEV O DRUHOM JA...

Cítim, že vo mne sú dvaja... (Rim 7,15-24)

ON je druhým JA!
- Ale neprav tak mátožne, myslíš,
že je to logicky správne?
Vtedy bývalo zlé,
dnes je ešte horšie,
ale zajtra, Božemôj,
čo bude zajtra s nami?
Prebudíš sa,
alebo usneš navždycky?
Ešteže živé sny,
sú až magicky pravdivé! -
- Tentoraz máš úplnú pravdu.
V 1988 roku, v novembri,
ujček Peter Debnár umrel,
a až v roku 2015
objavil sa v našej cieni
v mojom sne
živý Úsmev,
rozžiarené oči
a ako fešne mlado vyzeral!
Mal som sto chutí
chytiť ho za kabát,
ale sen bol veľmi krátky,
no predsa významný,
lebo je už zaručene
nebešťan... -

SEN**V SVOJOM DOME**

- Bfff, aká zima,
vonku snehu a snehu
ako keby nikdy snežiť neprestalo -
povedal som si v duchu
a zatvoril dvere.
- Dom strážim ja! -
vtom prehovoril
môj dávno zomrelý otec.
Mal do modra iskrivé oči
a díval sa jasne,
bez obáv.

Okamžite som bol zobudený...

UJČINÁ

(...a diamant v zemi nezhnije) A. Sládkovič

- Len si predstav, čo sa stalo!

Mala som živý sen
a tvoja mama
riadila tvoju knižnicu
(- A ty čo robíš? -
- Aha, upratujem
môjmu synátorovi knižnicu)

Božemôj,
To je neslýchané!
Veď nikdy knihy nečítala!
Len ledva sa podpísala,
meno a priezvisko,
a stačilo to všetko,
dneska už veru nie...
A ty, čo robíš?
Že vraj básnikom chceš byť?
Ťažká škola,
veľmi ťažké -,
povedala ujčíná a o týždeň
aj ona umrela

REPORTÉRKA**AGNEŠA G. J.**

lietala lietadlom, božemôj,
cez šíri kruh zemegule,
až do Indie sa dostala,
polroka s matkou Teréziou žila,
ó, Bože večitý,
ochráň nás, Pane...
Jej syn, miláčik môj,
v Mexiku ochorel až na smrť,
'Gospodin pomiluj...'

Uchýlila sa
do ústrania averzie.

Márnosť nad márnosť,
v čom voňavá pivónia
zamrzla?

**SNÍVALO SA MI
SO STRMEŇOM**

Dovnútra vošiel rovno,
keď som spal.
Zobudil ma
chlácholivým gestom
a bielu obálku mi podal.

Sen je už taký, nekúpiš si ho,
neobjednáš,
návšteva na výsluchy nechodí.

Pookriať príde
ku priateľom
ako za dávna na hody.
Vedel som ihneď,
kto to je
a že neprišiel iba tak.
Ako ten havran Edgara Poea,
čo vedel vravieť
- neborák -.

V mihu som bol zobudený,
nejaviac žiadnu paniku,
keď videl som hosťa

oproti mne
v svetlulinkom jarníku.

Komunikácia beží
veľmi živá,
však akosi zvláštne,
celkom mimo slov.
On sa na mňa díva
a čo vraví dešifrujem
z jeho úsmevov.

Začal mi tykať
ako dávnym známym,
vytočil ma tým hneď
na prvý raz.
Usmieva sa, usmieva,
a ja ho nemám za úkaz.

Rozpakmi mu naznačujem,
čo je dnes so mnou
a čo mám práve na ume.
Iba sa viac pousmeje,
že mi rozumie,
že mi dobre rozumie.

- Rytmus srdca si už skúšal,
ako presne to v nás znie? -
Vybafne zrazu
jeho úsmev na mňa,
odprisahať
môžem hneď.

A potom ešte hovorí
úsmevu jeho tíš,
- Najlepšie,
keď nemusíš,
potom môžeš všetko.
Život je úžas zo života
a nie pevnou klietkou.

Už-už sa budím,
v náhlivosti
vytresknem zo seba ešte
nezmyselnú otázku.
Kde podejú sa básnikovi
jeho slová,
čo ich vedel srdcom kovať
a premieňať na lásku?

Vtom môj návštevník
jedinký raz zdvihne prst
a mieri ním
k mojej tvári.
- Všetko je to tu o úsmeve -,
úsmevom mi vraví.

Alebo sa mi toto tu marí?
Bola to všetko
iba vidina?
Preveľká vďaka za ňu.
Bola krásna,
krásne nevinná.

(Nadránom 26. apríla 2001)

Niektorí ľudia si sami rozličnými spôsobmi skomplikujú svoje životné cesty. No mnohým ich skomplikujú iní, alebo spoločenské pomery, v ktorých sa ocitli nie vlastným pričinením či zavinením. Do dnešných dní majú dosah zložitú životnú osudu mnohých, ktorým život skomplikovala prvá, alebo druhá svetová vojna, či po nej nastúpená komunistická totalita, ktorá zasahovala nielen do celospoločenských pomerov, ale ovplyvňovala aj osudy mnohých spoločencstiev, rodín i jednotlivcov. Mnohým zoberala aj ten najväčší dar, ľudský život, aj o tom sú svedectvá tých, ktorí prežili.

Kniha *Môj útek* zo sovietskeho koncentráku, s podtitulom *Spomienky dôstojníka na druhú svetovú vojnu*, ktorú vydalo Múzeum ozbrojených zložiek SR 1939-1945 Partizánske v roku 2021, redakčne pripravil historik Martin Lacko. Ide vlastne o autobiografiu Ladislava Stanislava (1917), rodáka z Liptovského sv. Jána, dôstojníka slovenskej i československej armády.

Ladislav Stanislav: Môj útek zo sovietskeho koncentráku

Kniha vyšla v brožovanej forme v červenej obálke a má 115 strán formátu A5. Autobiografiu adresoval autor svojej osudovej láske, dievčaťu z Ružomberka, ktoré miloval čistou láskou, ktorá zostala nenaplnená, no vďaka nej sa dozvedáme i dnes o jeho zaujímavej životnej ceste, ktorá pre nepriazeň doby, ktorá nastala po ukončení 2. svetovej vojny v našej krajine, mala upadnúť do zabudnutia a aj dnes by boli mnohí radšej, keby sa o týchto udalostiach mlčalo. Stanislav patril medzi asi 20 000 tisíc občanov Slovenska, ktorí boli odvedení do ZSSR, ktorému sa však podarilo zo zajatia ujsť a jeho útek bol úspešný.

LADISLAV STANISLAV sa narodil rodičom Michalovi a Márii rod. Gašparikovej a mal štyroch súrodencov. Absolvoval 5 tried ľudovej školy v rodisku a 8 tried gymnázia s maturitou v Liptovskom Svätom Mikuláši. Po maturite v roku 1937 vstúpil do československej armády. Začal vojenskú službu vo Valašskom Mezíříči, pokračoval v Znojme, Králikoch na Morave, v delostreleckom pluku v Olomouci a ako inštruktor pre výcvik aspirantov pre dôstojníkov v Jihlave. 19. marca 1939 bol ako Slovák odoslaný na Slovensko a pridelený k delostreleckému pluku v Černom, potom v Snine, v Prešove a po ukončení prezenčnej služby bol 11. novembra 1939 prepustený do pomeru mimo činnosti služby. Bol prijatý ako výpravca k Slovenským železniciam, ale bol povolán k delostreleckému pluku v Ružomberku a s týmto plukom sa spojil až do augusta 1944 ako nadporučík. Keď ho ovládli povstalci 27. augusta 1944, zúčastnil sa bojov u Gombáša /Hubovej/ a Kraľovic 12. - 15. septembra 1944 a tiež bojov o Ostrô, Podsuchá a Liptovskú Osadu do 28.

októbra 1944, kedy onemocnel na žltáčku a pred Nemcami sa ukrýval v rodisku, aby sa vyhol odvlečeniu do Nemecka. Z rodného Liptova ho Sovieti 7. februára 1945 deportovali na východ ako vojnového zajatca, dostal sa do tábora v Sanoku. Brutálne podmienky, ktoré zažil v tábore, znášal vďaka svojej výchove vo viere v Boha a tomu, že sa naučil modliť sa a tomu, že poznal O. Sluňu, slovenské dievča, do ktorého bol zamilovaný, na ktorú myslel aj v ťažkých podmienkach zajatia. Zachytáva aj podmienky života v tábore, kde ľudský život nemal žiadnu cenu, mnohí zomierali v dôsledku hladu, ťažkej práce, chorôb alebo jednoducho z rozmarov dozorcov. Napriek jeho šťastnému úteku, ktorý opísal, keď sa mu pomocou banderovcov podarilo prekročiť hranice do rodnej vlasti, mal pre neho pobyt v tábore nezvratne zdravotné aj psychické dôsledky. Za dramatických okolností sa dokázal zaradiť späť do armády a bol ochotný pokračovať v jej štruktúrach, ale ako mnohým iným dôsto-

vníkom po uchopení moci zo strany KSČ mu bolo 27. marca 1948 oznámené, že musí svoju činnosť v armáde ukončiť. Rozhodol sa na svoju záchranu pred pripravovanými tvrdými postihmi pre rýchlú emigráciu na Západ. Žil v Austrálii, no o jeho živote ani čase odchodu do večnosti nie sú žiaľ známe informácie. Tento zaujímavý osud nášho krajana si zaslúži pozornosť verejnosti aj po mnohých rokoch, vďaka patrí všetkým, ktorí sa o jeho sprístupnenie a priblíženie verejnosti zaslúžili. Autor svoje zápisky nazval autobiografiou. Je to hodnotný autentický dokument, približujúci zložitú a ťažkosť doby vo vojnových a povojnových rokoch v našej krajine. Čitatelia sa tak majú možnosť z knihy dozvedieť o neľahkých osudoch nielen autora spomienok, ale aj mnohých ďalších spoluobčanov, ktorých podobné osudy vo vojnových rokoch postihli a nemohli o nich nikomu hovoriť a ani dnes mnohí o nich nechcú počuť a iní to už nechápu.

Úvodom k autobiografii je pomerne rozsiahly spracovaný text historika Martina Lacka, s názvom *Zamlčané osudy nepohodlného svedka*, ktorý fundovane približuje čitateľovi okolnosti udalosti, ktoré sa odohrávali v našej krajine v rokoch, ktoré autobiografia zachytáva, tiež približuje osudy niektorých ľudí, ktorých autor autobiografie spomína. V knihe pre ľahšie porozumenie textu je zoznam skratiek, obsah. Prílohy tvoria vojenské hodnosti a vyznamenania slovenské, nemecké i československé Ladislava Stanislava, zoznam žandárov odvlečených do sovietskeho zajatia, neodoslaný list jeho najdrahšej, báseň a ukážka prvej strany rukopisu.

EUDOVIT KOŠÍK

Kolektívny súhlas s absurditou

„Nespojiš sa na zlú vec s väčšinou!“ (Ex 23,2)

(Pokračovanie z 1. strany)

Budovanie slobodnej spoločnosti bez strachu, kde občan tvorí moc a vyžaduje od establishmentu zodpovednosť, bolo skôr tridsaťročné úsilie potomkinovskej otvorenej spoločnosti, ktorá pandemickou totalitou padla ako domček z kariet. Novoveký človek, ako správne usudzuje Berďajev, Maritain, či náš Ladislav Hanus, nedokáže vytvoriť slobodnú spoločnosť, pretože slobodu si pomýlil za svojvôľu, prirodzený poriadok daný zhora označil ako náboženskú neurózu a človeka stvoreného na Boží obraz vymenil za produkt prírody, ekonomických a spoločenských neosobných síl. Za vyše 200 rokov supremacie téz osvietenských „filozofov“ boli vytvorené také formácie, ktoré neprekázali veľký rešpekt k človeku ako osobe: jakobínsky teror, napoleonské vojny, barikády komunistických komún, červené republiky rád, nemecký nacizmus a režimy nastolené sovietskymi boľševikmi.

ÚDEROM VÍRUSU NA CESTE

K TOTALITNEJ SVETOVĽÁDE
Dnes držia opraty liberáli, ktorí sú podľa Berďajeva najnepotrebnější sortou ľudí na zemi; parazitujú na rôznych predchádzajúcich ideách, predovšetkým nacizmu a komunizmu. Skúšajú nastoliť nový spoločenský, ba až svetový poriadok. Je to tajomstvo moci, prameniace z pramatky skazy a tou je pýcha: „Budete ako Boh“ (Gn 3,5), alebo „Toto všetko ti dám, ak padneš predomnou a budeš sa mi klaňať“ (Mt 4,9).

Liberálni svetovládcovia po sérii farebných revolúcií uplynulého obdobia idú vo svojom experimente zrejme ďalej, pretože každá moc sa chce totalitarizovať zo samotnej svojej prirodzenosti. Moc, ktorá je vždy nebezpečná (R. Gardini), má tendenciu spieť k totalite. Liberál nebude a nevie bojovať, lebo je zbabelý a zoženštený. Nedokáže prinášať obeť za svoje presvedčenie, on všetko chce na diaľku z pohodlia rezidencie svojej buržoáznej mysle. Preto nová revolúcia vedúca ku globálnej totalite používa iné technológie, akými boli doterajšie konvenčné metódy, ktoré nám predviedli počnúc rokom 1989. Je však potrebné oceniť liberálnu invenčnosť zla. Jedným úderom vírusu tu máme znaky vypustenia novej biologickej zbrane hromadného ničenia. Jeho efekt má podobnosť s atómovou zbraňou. Radiačné, tepelné žiarenie a tlaková vlna jadrovej bomby v prípade Covidu vystriedali hromadné psychologické, duchovné a spoločensko-ekonomické následky. Jeden úder zložil vzdelanie a kultúru. Žiadna moc nemá rada vzdelaných a kriticky mysliacich ľudí, potrebujúc

umlčané stádo, ktoré treba uspokojiť obvyklým: „panem et circenses“ a spoločnosť premeniť na krúžok spotrebiteľov. Komunisti nielen rúcali „sveta starý základ“, ale aj budovali, aj keď po svojom. Liberáli len deštruuju, poznajú len virtuálnu realitu Microsoftu a Googlu. Je to nové väzenie, ba psychiatria, ktorá je zaplnená deťmi a mládežou. Kultúra sa z reality transformovala do virtuality, všetko je on-line, teda v podstate nejestvuje, pretože absentuje materiálny prvok. Tým istým úderom dorazili vymierajúce kresťanstvo likvidáciou jeho podstatnej zložky: kultového, sviatostného života za výdatnej podpory zradcovskej hierarchie. A ten istý úder zmáril zvyšky mikroekonomiky: služby a malé prevádzky. Kým boľševici znarodňovali, ich ideoví súputníci liberáli zvolili iný spôsob.

Úder novej zbrane hromadného ničenia spôsobuje v ľuďoch strach a vytvára nové spôsoby správania, ktoré vedú k personálnej deštrukcii. Totiž, zmyslu a vyšších hodnôt pozbavený jedinec, ktorý sa nechá kontaminovať v mýslí účinkami tejto zbrane, je mocou instrumentalizovaný. A nakoniec, vírus je účinným nástrojom neomaltuziánskej politiky: likvidácie narastajúcej postprodukčnej armády dôchodcov.

O tomto víruse môžeme uvažovať ako zbrani hromadného ničenia minimálne v zmysle sociálno-psychologickom. Je to podobne ako s psychologickou kolektívnou vinou nemeckého národa na zločinnom nacizme, na čo „nekorektné“ poukázal psychiater Carl Gustav Jung. Akýsi „duch doby“ núti masy ľudí v „izmo“ XX. storočia zameniť svoje ľudské tváre za papierové masky. Zatiaľ čo v socializme sme nosili prasacie rypáky, liberalizmus nám tieto rypáky nasadil na tváre.

Je tu aj vojensko-politická téma vírusu. Biochemička Soňa Peková v čase, keď začínali obudné reštrikčné opatrenia, uviedla, že nákazlivá látka je umelej povahy, no neodvážila sa špekulovať, za akým účelom a v akom množstve bola vypustená vonku. V súčasnosti, keď prvá vlna útoku bola slabá, prišla na jeseň druhá, značne ničivejšia, doktorka Peková sa osmelila: „Odkiaľ sa tie mrchy berú?“ Čo dnes môže vyznievať ako pomátenosť, zajtra môže byť fakt, nad ktorým bude nová civilizácia iba nechápavo krútiť hlavou, čo sme si to pripravili a spôsobili. Ak dnes s údivom skúmame zásadnú doktrínu studenej vojny „vzájomného zaručeného zničenia“ (skratka MAD – šialený), vedzme, že tu máme do činenia s ďalším šialenstvom svetových elít. Kde sú hranice človekobožských ambícií?

SLOVENSKO –
BLÁZNIVÉ
PROFYLAKTICKÉ
LABORATÓRIUM

Vlády malých krajín sa správajú tak, ako musia, kým vlády mocných štátov ako chcú. Táto axióma starovekého historika Thúkýdída potrebuje spresnenie. Totiž vláda „mrzkej luzy“ na Slovensku činí akúsi nadprácu, čo súvisí s negatívami našej kolektívnej národnej duše a mimoriadne mdlou osobnostnou výbavou súčasných pohlavárov. Zisťujeme, že nesmieme dýchať čerstvý vzduch, preto sprostý národ nosí masky aj na čerstvom vzduchu. Kedysi potreboval test aj do prírody, aby nedošlo k nákaze lesnej zveri. Nestačíme sa čudovať, že našu zdravotnú dokumentáciu môže kontrolovať personál v hypermarketoch, tu vzorne vyniká nemecký Hornbach. Vyhlášky odporujúce spravodlivosti a teda aj zdravému rozumu vydáva hlavný hygienik s takým apetítom, s akým mu chutí jesť. Profylaktické schopnosti vlády, ktorých ohlas presahuje náš kontinent, zosmiešnili náš národ a dúfajme, že svetové médiá nebudú písať o premiérovi – psychopati. Pozrime, čo z nás urobili. Hľaďme do mdlých obličajov obyčajných „reprezentantov ľudu“: „Z vašich tvárí ide zloba a posadnutosť, nedajú sa z nich vyčítať hlboké myšlienky či ušľachtilé city. Vo vašich tvárach niet ničoho duchovného, cítiteľ z nich úpadok až na dno materiálneho sveta!“ (Berďajev: Filozofia nerovnosti).

Ak by hlavný hygienik vo svojom rozmare nariadil, aby si každý nainštaloval tzv. sobie parohy, ako to vidíme hlavne v USA počas Vianoc, s odôvodnením, že americkí vedci zistili vyžarovanie iónov odpudzujúcich Covid, tak by tento otupený a sebaúcty pozbavený národ behal po uliciach s tými parohami rovnako ako teraz s prasacím rypákom.

PREKONAŤ
DUCHA DOBY –
DUCHA POROBY

Adekvátne tejto totalite potrebujeme prispôbiť svoje postoje a hľadať stratégiu odporu, ktorý vyplýva nielen z prirodzeného práva, ale hlavne Bohom zjaveného poriadku. Keď historik Nikolaj Jakovlev v Čiernej knihe komunizmu zhodnotil vládu komunistického režimu ako toho, ktorý viedol proti vlastným poddaným permanentnú vojnu všetkými mysliteľnými i nemysliteľnými spôsobmi, čo súdiť o súčasnom dianí?

Disponovať tými prostriedkami, ktoré mali organizátori „Za slušné Slovensko“ pri svojich protifcovských mítingoch, tak by stačilo 7 až 10 dní sústredených demonštrácií

a táto luzokracia by sa otriasla. My ich nemáme, pretože nevyznávame dogmy „otvorenej spoločnosti“. Máme ťažkú pozíciu: ísť úzkou a trnistou cestou: osobnostný prerod človeka, osveta a výchova národa. Alexandrom Solženicynom diagnostikovaná strata jednoty národa a neschopnosť sa organizovať, je ťažká nemoc v našom ľude.

Ako národ potrebujeme prekonať mentalitu pastierov a lokajov. Pre nás je príznačné podobenstvo o zlom sluhovi, ktorého pán odcestoval a poveril ho správou majetku a personálu, no on svoju úlohu nezvládol. „Môj pán voľajako nejde, a začal by biť sluhov a slúžky, jest', piť a opíjať sa“

(Lk 12, 45). Jeden druhému dávame pociťovať moc, akoby sme v tom mali záľubu, keď si sami sebe ubližujeme útlakom. Anglosaský prediktor komandujúci náš establishment, veľmi dobre pozná našu mentalitu. Strach a malomyselnosť našej ubitej duše, nás paralyzuje. „Lebo, kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce“ (Lk 12,34). Skrývať svoju tvár v papierovej maske servilnosti, čoho viditeľným prejavom je náhubok, ktorý naše tváre mení na „prasacie rypáky“ – toto má byť obraz nášho národa, ktorému bol ponúknutý Proglas Solúnskych bratov?

„S duchom doby nemožno žartovať, pretože je to akési nábožen-

stvo, lepšie povedané akási konfesia alebo krédo, na jeho iracionalite nie je nič bezchybné, ale zároveň má tu nepríjemnú vlastnosť, že chce byť považovaný za absolútne hodnotové meradlo všetkej pravdy a činí si nárok, že má na svojej strane všetok rozum“ (Jung: Človek a duša). Tomuto duchu doby, podobne ako v komunistickom a nacistickom režime, s ktorými je spriaznený, sa možno účinne vzoprieť iba celostne – skrze vyšší princíp:

„Zvíťazili ste nad nimi, lebo ten, ktorý je vo vás, je väčší než ten, čo je vo svete“ (1Jn 4,4).

PETER GREČO

Ján Hollý žije v nás

V stredu 14. apríla 2021 uplynulo 172 rokov od smrti katolíckeho kňaza, výnimočného básnika, prekladateľa zo starogréčtiny a latinčiny, vzdelanca, veľkej osobnosti slovenského národa, ktorú by si uctil každý iný národ poctami kráľovskými.

Daniela Suchá, predsedníčka o. z. Cyrilometodiada, a Marián Servátka, bývalý veľvyslanec SR pri Svätej Stolici, si uctili Jána Hollého položením venca k jeho pamätníku na Rudnayovom námestí pri Katedrále sv. Martina.

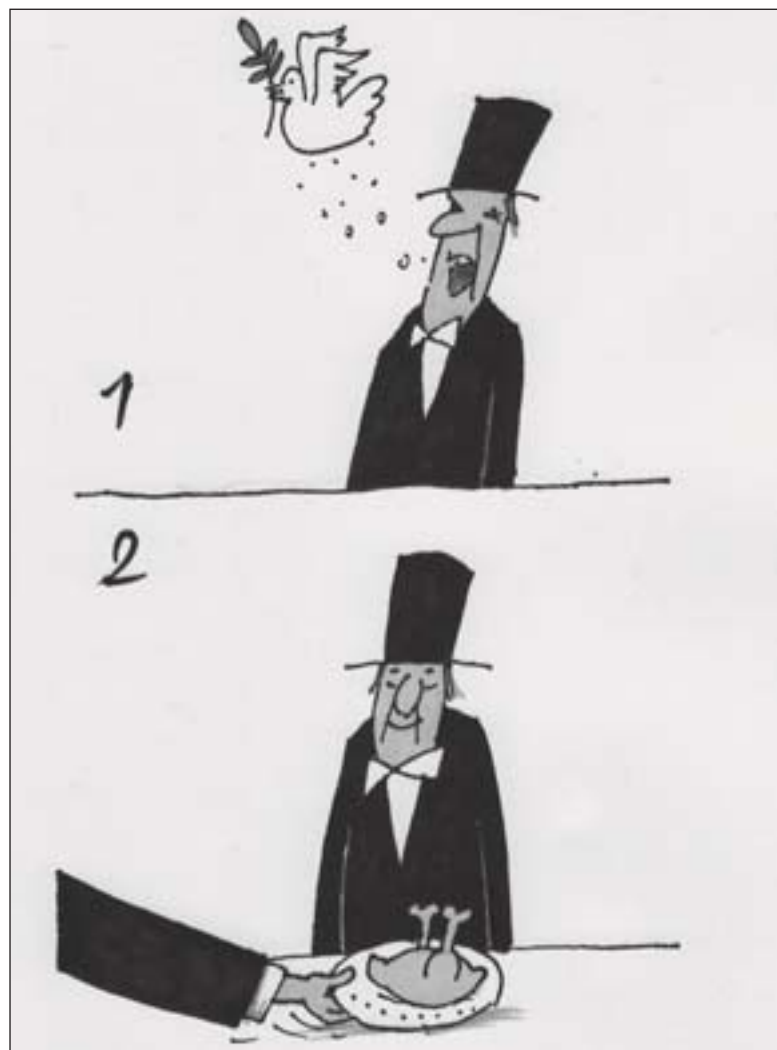
I napriek dvom storočiam, ktoré nás

od jeho života, jeho pôsobenie a tvorba sú stále súčasťou nášho národného a kultúrneho jestvovania. Bol to on, kto Bernolákovou slovenčinou vyspieval dušu nášho ľudu i ospieval krásu našej vlasti. Vo svojich eposoch čerpal z bohatej histórie nášho národa, približoval jeho dávnu slávu i výnimočné osobnosti, ktoré stáli pri jeho duchovnom zrode.

Prof. Eva Fordinálová v roku 2019 pri príležitosti 170. výročia úmrtia Jána Hollého uviedla: „Áno, Ján Hollý žije. Žije v nás. Čím zaujal a aké sú horizonty jeho poézie? Aké boli cesty, ktorými

prešiel do národného kultúrneho vedomia? Čo sa v ňom dočítali o sebe nasledujúce generácie? Prečo sa bránili nim a bránili jeho? Hollého poézia zapôsobila na romantikov ako požiar, ako vatru ju prijímali básnici obdobia realizmu, ktorí si z nej zapalovali vlastné fakle a rozniecovali nové ohne svietiace a hrejúce v časoch násilnej maďarizácie. Od nich prechádzajú svetlonosiči i našimi dňami, aby ich vatry zablčali opäť, keď bude ľuďom temno a zima.“

DANIELA SUCHÁ
Snímka: Štefan Suchý

Zo skicára Andreja Mišanka

